

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX.

Ч. 55. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 11-го березня 1941.

No. 55. Jersey City, N. J., Tuesday, March 11, 1941.

VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016. 4-8807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE.

СНІГ І МІСЬКІ ЩАДЖЕННЯ

НЮ ЙОРК. — Щоб забрати 12 мільйонів кубічних ярдів снігу з вулиць місто мусіло витратити півтора мільйона доларів. А міська каса знаходиться в досить „делікатнім“ положенні. Отож заряд міста, порадились людей із „бюра погоди“ рішив цього снігу не забирати, а лишити його промінням сонця, щоб вони його стопили. Бо це березень, про який говорять, що „впадає мов лев, а виходить мов ягня“. Бюра погоди говорять, що тепла погода перед нами, яка за один, або два дні вичистить зі снігу вулиці. А колиб вони перемислили, то хай тоді люди „нас за це гостро критикують“, говорив комісар санітацій, Карей.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛЬКИ ЗА ПОМІЧ СВОІМ.

НЮ ЙОРК. — Жіночі польсько-американські товариства вистали листа до президента Рузвельта, щоб той вплинув на Совети і вибодув від них дозвіл, щоби Американський Червоний Хрест і інші гуманітарні товариства, могли дістатись на далекий Сибір, до тих таборів, де тепер перебувають вивезені більшовиками поляки і дати висиленим поміч.

ЗАЛІЗНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В АРМІЇ НЕ БУДЕ.

ВАШИНГТОН. — Найновіший припис американської армії велить, щоб по вишкілних пунктах старшини і підстаршини не приноравливали до волярів такої залізної дисципліни, яка була передтим. Тепер поза обов'язком волярів не мусить старшини, чи підстаршини „салютувати“. Американська армія стоїть тепер на становищі, що справність армії не полягає на сліпій дисципліні, в якій здавлені вський індивідуалізм, а навпаки, на розкритті моральних і інтелектуальних здібностей волярів. В теперішній війні дуже часто волярів мусить руководитись власним розсудком і „чекати на прикази з гори“. Бо часто він цілком відтятий від проводу. Тому тверда штирна дисципліна, яка полягала на здушенні індивідуального думання і виплеканні сліпого послуху, нині непридатна.

ЗАКЛИК ДО ДЕ ВАЛЕРИ.

НЮ ЙОРК. — 129 чільних американських ірландців звернулись з проханням до ірландського президента Де Валери, щоб він забув минулі проступки Англії і таки шукав порозуміння з Англією, а навіть, щоб дав їй в Ірландії морські бази. Згадані ірландці не заперечують, що в минулі Англія зле поступала з Ірландією, але в обличчі нової, більшої небезпеки, яка грозить усім, минуле треба забути.

СКІЛЬКИ ВИТРАЧАЄ НІМЕЧЧИНА?

ВАШИНГТОН. — Департамент торгівлі заявив, що Німеччина витрачає на війну 72% свого загального приходу. Себто, вона витрачає в рік 72 біліони марок, з загального національного приходу сто біліонів марок. Колиб Америка хотіла в такім відношенні витрачати гроші, то вона витратила б 57 і пів біліона доларів на рік. А вона дотепер витратила 17 біліонів доларів всего.

ПРОТИ АМАТОРСЬКИХ СЛІДСТВ.

ОЛБАНІ. — Ньюйорський стейтський прокуратор, Джан Бенет, в листі до губернатора Лімена писав, що треба вплинути на громадян, аби вони самі не розпочинали слідства, коли знайдуть щось підозрілого, тільки, щоб донесли до влади. Бо слідство належить до компетентних і фахових чинників. Хто не є в тій справі фахівцем, то дуже часто зачне слідкувати за невинуватим чоловіком, або коли й натрапить на винуватого, то так поведе справу, що все загорить.

ПЕРЕГОВОРИ ЗО СТРАЙКАРАМИ РОЗБИЛИСЬ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Гвардія перемовлював з юнією автобусових шоферів, які рішили страйкувати. Але його переговори розбились тому, що страйкарі не хотіли зробити жадної уступки. Вони домагались, щоб автобусові компанії наперед зробили якісь свої контрпропозиції. Посадник Ля Гвардія опісля назвав страйкарів впертими, які просто хочуть страйкувати і годі.

БУДОВА ДЕШЕВОГО ЛІТАКА.

ВЕЙС (Джорджія). — Генрі Форд заявив, що його компанія вже від довгопо часу експериментує з моделем легенького і дешевого літака, який міг би злітати з малого місця і також на малім місці осідати. Для злету й осідання літак мав би на хребті пропелер тилу „жіро“. Він міг би нести двоє людей. А його тулуб був би збудований з плястичного матеріалу. Цей літак коштував би стільки, що пересічне авто. Його Форд виробляв би на масову скалю.

СТРАЙК В ОДНІЙ ФАБРИЦІ СТАЛІ.

ДІТРОЙТ. — Провідники ювій К.П.О. виробили точний план для страйку в компанії виробу сталі „Мідленд“, котра zatrudнює 1,700 робітників. Та фабрика має военных замовлень на 75 мільйонів доларів.

НА ПЕРЕДОДНІ ВЕЛИКОЇ ПОМОЧИ ДЛЯ АНГЛІЇ

Політика уряду осягнула в федеральнім конгресі велику перемогу, бо законопроект ч. 1776, на основі якого президент дістане великі права в помочи воюючим чужим потугам, перейшов більшістю голосів, 60 до 31, майже в такій формі, в якій його предложено. Перейшли лиш деякі маленькі поправки і то за згодою проурядових чинників. Опозиція не переевала ні одної своєї поправки. Тепер цей законопроект треба буде одозгіднити з тими поправками, що перейшли в палаті представників і після цього його підпише президент та він стане законом. Конгресові чинники говорять, що це станеться вже на протязі двох найближчих днів. В шо середу законопроект вже буде готовий до підпису.

Після того до Англії і до інших країв, які назначить президент, поплине на широку скалю воєнна поміч. Ця поміч вже нині чекає готова до відпливу. Першусього Англія дістане більшу частину „москітових лодок“, які мають велику скорість і є на стільки озброєні, шо можна ними легко, поборювати субмарини, а також транспортні кораблі, яких правдоподібно уживатиме Німеччина, наступаючи на Англійські острови. Далі підуть контрторпедовці, а навіть кружляки по 10,000 тон. Водночас піде інша зброя, серед неї тяжкі бомбовики.

БРИТИЦІ ЗНОВ ВІДКИДАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ ГУВЕРА

Бритійська амбасада знов повідомила Герберта Гувера, голову комітету помочи п'ятьом малим демократіям, шо не дозволить перевозити ніяких харчів до європейських країв, зокрема до тих, шо знаходяться під німецькою окупацією. Це правда, шо внаслідок блокади потерплять ці народи і прийдеться їм голодувати, але шляхом цього терпіння буде вможливлена остаточна перемога над німцями й увільнення поневолених народів зпід німців, каже амбасада. Гувер зо свого боку заявив, шо голод у підбитих німцями краях далеко більший ніж про це нині знають в Америці. В Бельгії, наприклад, люди вже дістають лиш половину того, чога треба, щоб нормально жити.

КОМУНІСТИ ПРОТЕСТУЮТЬ

Заходами професорів-комуністів, яких викриває тепер на денне світло стейтський комітет Реп-Кудерта, влаштував минулої неділі в Мека Темпл віче, на яким бесідники твердили, шо проти них звернено таку кампанію тому, шо вони виступають проти війни і стараються не допустити, щоб Америка втрутилась в європейську імперіалістичну війну.

В АЛЬБАНІЇ ГРЕЦЬКА ОФЕНЗИВА В ПОВНІМ РОЗГОНІ

Грецькі війська зачали наступати на італійські позиції з такою силою і таким зав'яз'т'ям, як ще ніколи від початку грецько-італійської війни. І тому в тому часі, коли, як подають, прибув до Альбанії Мусоліні й відвідував італійські бойові ряди. Кажуть, шо італійці хочуть за всяку ціну підняти втрачений на полях бою престиж. Тому саме має Мусоліні висилати на фронт навіть найвищих членів фашистської партії. Тим пояснюють ще й те, шо в останньому часі мали згинуті на фронті два міністри.

НІМЕЦЬКІ ЛЕТУНИ НА РОДЕСІ

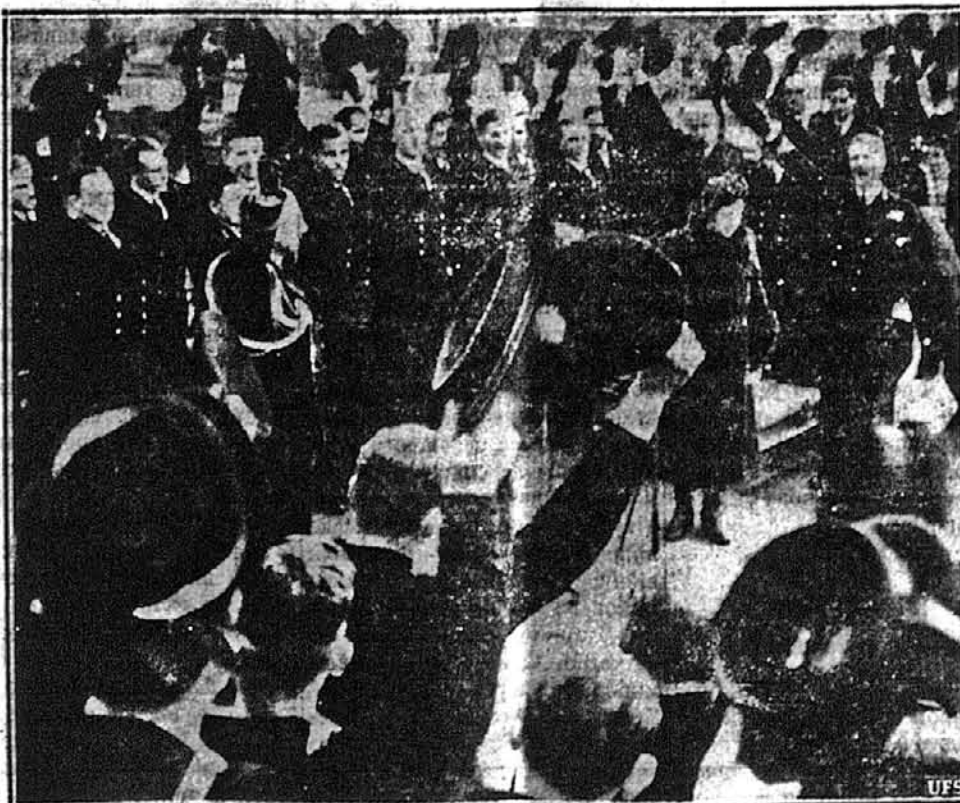
З Істанбулу доноситься Юнайтед Прес, шо в Туреччині занепокоєні більшим числом німецьких бомбовиків, шо прибули на остров Родес, шо є положений недалеко від берегів Туреччини. В цілій Туреччині зброяться поспішно. А політично поведуться турки так, шо Німеччина ще цілком певно не знає, яка є справжня турецька політика. Саме те, як запевняють турецькі дипломати, здержує німців від нападу на Грецію.

НОРВЕЖЦІ НАБРАЛИ ОТУХИ

Зо Стокгольму доноситься, шо британський напад на Лофотські острови зробив на норвежців велике враження. Ті, шо ставлять завзято опір квізлінгам, відчули, шо вони не є самі, та шо можуть надіятись далі на британську допомогу.

ЗНИЩИЛИ ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ

Бритійське звідомлення доноситься про затоплення на Індійськім океані італійського корабля Рамб І., шо мав 3,670 тон поємності, визначався великою скорістю і нападами на британські торговельні кораблі.

КОРОЛЕВА НА ВИГНАННІ. — Голандську королеву Вільгельмину витанють моряки на голандському воєнному кораблі в якомусь британському порті. Вона тепер перебуває як в'їгнанка в Англії.

БРИТАНІЯ НЕ БУДЕ ВОЮВАТИ ІЗЗА ЗАБРАНИХ СОВЕТАМИ ЗЕМЕЛЬ

ІСТАНБУЛ. — Гедіє, кореспондент часопису „Ди Нью Йорк Таймс“, обговорює турецько-советські відносини і каже, шо Туреччина таки далі рахується з тим, шо дістане якесь попертя з боку Советів у випадку війни з Німеччиною. Але є і такі, шо глядять на Совети дуже „реалістично“, себто кажуть, шо з Туреччиною готово статись те саме, шо з Польщею. Це значить, шо як Німеччина нападе на Туреччину, то Совети поведуть себе в такій самій спосіб, як поступили з Польщею, коли на неї напала Німеччина. А це знову означає, шо Совети користалиб з турецького нещастя і забралиб від Туреччини легким способом певні землі. Та назагад, як кажуть, усе те залежить від налагодження відносин між Советами і Великою Британією. А тут тяжко відгадати, шо може статись. Бо, каже Гедіє, є фактом, шо Совети злі на Велику Британію за те, шо вона не дала досі формально згоди на загарбання Советами західньо-українських і білоруських земель, а далі Латвії, Естонії й Литви. Та, твердить далі Гедіє, ніхто навіть не припускає, щоб Велика Британія захотіла з Советами воювати за згадані балтійські держави, а зокрема за західньо-українські й білоруські землі, чи за Басарабію.

Що є певне?

Та якби усі ті справи не виглядали, то одно є певне, запевняє Гедіє. А це те, шо Совети не підуть тепер під ніякими умовами до війни. Вправді маршал Тимошенко багато направив в советський армії від часу війни Советів з Фінляндією, але на те, щоб советська армія могла змирятись з німецькою, каже Гедіє, треба кілька років.

ДАЛЬШІ СЛУХИ ПРО СОВЕТСЬКІ РУХИ.

БІГГОРОД. — В дипломатичних колах розповідають, шо Совети збільшують свої сили на Кавказі, як теж близько турецької границі, щоб забезпечитись на випадок, якщо німці напали на Грецію, а зглядно на Туреччину. Ті самі кола кажуть далі, шо мають інформації в справі скріплювання советських воєнних сил над Прутом, вздовж румунської границі. Дехто поясняє советські скріплення на Кавказі тим, шо Совети хочуть налякати німців, колиб вони хотіли займати Дарданелі.

ОДНІ ТВЕРДЯТЬ, ДРУГІ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ.

СОФІЯ. — Кружляють далі слухи, шо німецький посол в Атонах уже вручив Греції ультимат, та шо можна надіятись німецького нападу на Грецію кожної хвилини, або уступлення короля з престолу в користь свого брата Павла, шо є одружений з дочкою бувишого кайзера Вільгельма. В тому останньому випадку це означалоб грецьку задуку і примирення з Італією. В самих Атонах урядово перечать, будь-тоби Греція дістала якийсь німецький ультимат. Та кож заперечують інші слухи, а військові кола запевняють, шо Греція буде далі воювати.

ЮГОСЛАВІЯ НА ДВА БОКИ.

БІЛГОРОД. — Розбита внутрі Югославія пробує вийти зо складного положення в такій спосіб, шо підпише з Німеччиною договір про ненапад, мабуть уже в ту середу. А разом проголосить заяву про свої дружні зв'язки з СССР. Ось таким чином хоче вона погодити дві партії, а зокрема притягнути до урядової політики опозицію, шо все є за те, щоб Югославія йшла разом з Росією. Противники Советів знову цілковито Советам не довіряють. Вони остерігають Югославію навіть перед советською заявою в справі Болгарії й кажуть, шо вона дуже загадочна.

КАЖЕ, ШО САМА ДАСТЬ СОБІ РАДУ.

ВІШІ. — Французький уряд у Віші оголошує, шо Франція сама боронитиме своїх колоній в Африці власними силами і перед кожним напасником.

ОПУСКАЮТЬ АТЕНИ.

СОФІЯ. — Виїхали зо столиці Греції до Туреччини польські, бельгійські й голандські дипломатичні урядовці, шо служили в посольствах і консулятах згаданих країв, не визнаючи німецької окупації.

В ІТАЛІЇ НЕВДОВОЛЕННЯ ЗРОСТАЄ.

ІСТАНБУЛ. — Таке передає кореспондент часопису „Ди Нью Йорк Таймс“ на підставі розмов з тими особами, шо прибули з Італії до Туреччини. Каже, шо в Італії шпиталі переповнені раненими волярями, шо з поживою стає щораз гірше, а торговля цілком підупала наслідком британської блокади.

ТІШТЕСЬ МИРОМ, КАЖУТЬ СОВЕТИ.

МОСКВА. — З нагоди Дня Жінки пишуть Совети у своїм поклик, щоб тішитись тим, шо робітники в капіталістичних краях не мають спокою, але мають його в СССР.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
появою числа, в котрім оголошення хоче мати своє оголошення.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За оголошення редакція не відповідає.

Тел. "Свободи": BERgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BERgen 4-1016
4-0807

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІРА І ЧИН

(Надіслане з Женеви, Швейцарія).

У СПРАВІ ДОПОМОГИ

Маємо тут на думці справу допомоги потребу-
ючим українцям в Європі. І то тим, що є на україн-
ських землях, як і тим, що є політичні імігранти,
чи вояки українських армій, є на вигнанні по чу-
жих краях, чи попали в полон в Франції й є тепер
в Швейцарії.

Ніхто не сумнівається в те, що український
нарід в Європі, в себе в дома, як і на еміграції, пе-
реживає страшні часи, нужду і муки і потребує до-
помоги. І можна сказати, що нема таких, що не
хотіли б йому допомогти. Ось тому Конгресовий
Комітет і вів загалом до складання жертв. Та так є,
що загал тих жертв не складає. Коли так є, то зна-
чить, що мусять бути на те якісь причини.

Отже найважливіша й властива причина є та, що
навіть щодо гуманітарної акції, не маємо з Євро-
пою належного зв'язку. Давні зв'язки прірвалися, а
нові тяжко, а то й зовсім неможливо, навізати. Те
саме відчувають певно й в Європі, бо інакше не
можна собі вимовити того, що не відзиваються
до нас, наприклад, з Чехословаччини чи Франції ті,
що передіє завжди відзивались.

Дальша причина є те, що тепер війна, наслід-
ком якої американський уряд поробив певні збір-
кові обмеження. Що більше; навіть, коли хто має
дозвіл на збірку, то ще тим справа не вирішена, бо,
як знаємо, ведеться завзята дискусія, чи допомога
тим, що є під німецькою окупацією, не є допомогою
Гітлеру.

Крім того, практика з попередніми збірками,
зокрема з збіркою на допомогу Карпатській Укра-
їні, заставила нас відноситися до дальших збірок
з більшою осторожністю. Не хочемо мати ніяких
хлопотів з жертводавцями в Америці, ні не хочемо
мати до діла з ніякими наріканнями з Європи, що,
мовляв, допомога не іде в відповідні руки. Ось те
заставляє нас вимагати, щоб добродійна, гуманітар-
на акція була відділена від "політики", себто, щоб
була ведена в Європі такими комітетами, що є
загально-громадськими. Це особливо важне в те-
перішньому моменті, бо в такому випадку того роду
акція не буде наразувати нікого з тих, що таку ак-
цію переводять в Америці, зі тих, що їм висилається
допомога. І буде більша гарантія, що жертви будуть
розділювані справедливо.

В останніх часах порушено справу допомоги
полоненим, що мають бути в Швейцарії. Очевидно,
що таку акцію треба поперти з цілого серця, якщо
тільки ті, що в Швейцарії цю справу займаються,
чи думають нею займатися, відповіли тим вимогам,
про які ми згадали і які їм подали до відома. Хто
в Швейцарії береться вести того роду акцію, пови-
нен брати під увагу те, як до цього ставляться аме-
риканські громадські організації. Ми хочемо до-
помогти, але разом хочемо, щоб усе було в повній
порядку, бо недовідавання в таких справах відбива-
ються не добре на всякій акції американських укра-
їнців для допомоги старому краю. Та все те не
повинно бути для нікого вимогою, щоб далі не скла-
дати жертви, як до цього накликає Конгресовий
Комітет.

ЮЛІАН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(36)

Володимир Хиліак, свяще-
ник, урод. у Великій Верховні
(Новосандеччина), найбіль-
ший лемківський письмен-
ник (згляди Джерела і література).
Менше визначні: Ф. Левинсь-
кий з Вільхівця (Коросно), Д.
Савчак з Нової Веси, видав
"Збірник адмін. законів"
(Львів 1893), "Новий дорож-
ний закон" (Львів 1898), Кля-
вдія Алексюк, уроджена в
Красній (Коросно) написала
дуже цікаві та гарні сценічні
книжечки і оповідання для
молоту.

В. Яворський з Фальоринки
(Грибівщина), доктор мед.
член краківської Академії На-
ук, написав цінні наукові ме-
дичні книжки.

Володимир Шавинський жур-
наліст, родом з Климківки,
(Горлицьщина), дуже палкий
писатель, важливі його праці
"Хрещення Руси" (Львів 1888);

"Туга за родинним селом", "3
Ніщин", "3 Паризької ви-
ставки".

Микола Малиняк, священик
родом з Кам'яної (Грибівщи-
на), написав книжку "ц. заг.
"Церков і держави", та другі.

Тит Мишковський, родом з
Перегримки (Ясельщина) свя-
щенник, професор д-р богосло-
вства та університету, в часі вій-
ни арештований та вивезений
на Мадяричину, відтак до Фа-
стену в Зальцбургу. Завдяки
Українському Комітетові у
Відні, вертає до Львова 1916
р. та тут досі живе як профе-
сор львівського греко-като-
лицького духовного Сема-
на. Написав безліч наукових
праць; важливі: "Дві науки,
істина єдина". (Львів 1914),
"Взгляд св. Іоана Золотоусто-
го на верховну власть св. Ап.
Петра" (Львів 1908), три ве-
ликі теологічні праці по ла-

тині, "Требник" (Львів 1926),
та інші.

З поміж сучасних лемків ук-
раїнців живе у Львові: д-р
Маркіян Дзерович, лікар і
президент Католицької Акції,
син д-ра Олександра Дзерови-
ча, лікаря в Новому Санчі,
інж. В. Мудрак ("Дністер"),
д-р Іван Гіжа, ("Карпатія"),
Юрій Полянський (Р. С. У. К.),
о. Антін Каптанюк, совітник,
Григорій Галуляк (Марусин)
родом з Синьва (Риманівщи-
на) письменник, інженер Іван
Зубенко ("Кіп"), в Самборі
живе, проф. Іван Филипчак
(згляди Джерела і літерату-
ра"), родом з Ліщин (Синь-
чина). Багато молодих ідей-
них лемків живе поза Лемків-
щиною.

СВІТОВА ВІЙНА

1914—1918 рік.

Причини світової війни.

Велика світова війна була
виливом різних політичних
ускладнень і багатьох не-
рівноважних рахунків, як-
наприклад, внаслідок не-
спроможності віддати справу
на початку 20. століття.
Росія, що на протязі цілого

19. віку намагалася поширити
й закріпити свої впливи на
Балканському півострові й су-
сідньому близькому Сході да-
ла моральну й матеріальну
підтримку спершу Герцегові-
ні, а відтак Сербії, Чорногорі
й Болгарії в їхньому повстан-
ні проти турецького займа-
нця 1875. Однак, після пер-
шого зриву, турки побили
сербів, а Болгарію нацифіку-
вали (приборкували в жор-
стокий спосіб) турецькі вій-
ська. Ці печувані знущання і
жорстокості турків дали при-
току до дипломатичного
вигляду європейських держав,
та коли це не увінчалось успі-
хом, Росія на спілку з Руму-
нією, що недавно визволилася
з турецької неволі (кримська
війна 1853—1856) виповіли
війну Туреччині. Туреччина
поконала мусула згодитися на
мир, що його підписано в С.
Стефані. Однак, тому, що
міровий договір підписав
Балканські краї виключили ве-
ликодержавності Росії, в що
європейські держави з Анг-
лією й Австрією у проводі та
мусули Росію віддати справу
конгресові держав, що відбу-
вся 1878 р. в Берліні (столиці

бувають завжди і всюди, себ-
то й тепер по українських о-
середках на чужині. Колиж
цього тут в належній мірі не
робиться, то й віра без чинів
логічно мусить вмерти.

Як є з інформативною
роботою?

А чи справді робиться се-
ред українського громадян-
ства на чужині все, щоб підтри-
мати боротьбу української на-
ції проти імперіалістичної
Московщини? На превеликий
жаль відносно цього, можна
мати поважний сумнів. В на-
лежний спосіб не організова-
но навіть систематичного ін-
формування еміграції про те,
що робиться на Україні. По-
дається більш менш принагід-
но переважно перестарілі ві-
домості з советської преси та
оголошується дуже нечислен-
ні листи з України, що може
бути, розуміється цікавим, а-
ле ні в якому разі не вистарчає
для того, щоб мати належну
уяву про справжнє становище
на Україні та досить мілний
напрямок розвитку тамошніх
відносин. Наслідком цього
має пересічний українець на
чужині дуже загальне і утерте
поняття про лихо українського
народу під владою "червоної"
Москви, коли вона вже давно
прибрала наново цілком, чор-
ний колір старої Росії, і коли
політичний колір Московщи-
ни повинен нас найменше об-
ходити. Тим часом систематич-
но прийняті місячні огля-
ди стану визвольної бо-
ротьби України можна було б
цілком добре оголошувати
хочби як відбитки з того чи
іншого часопису.

Ще більш компромітує віру
у власні сили сучасний стан
української інформаційної ак-
ції в чужих мовах, спеціально
в Європі. Перед війною, коли
акція цього роду була значно
менш потрібною, видавалося
не лише періодичні повідом-
лення, а й досить поважні
книжки в чужих мовах. Тепер
же, коли потреба в українсь-
ких чужомовних інформаціях
найбільша, не видається на-
віть періодичних повідомлен-
ня в якійсь з цих мов.

Робиться тут звичайно за-
киси не українській пресі чи
особам, що раніш чужомов-
ними інформаціями займа-
лися, але звертається лише ува-
гу українського громадянства
на небезпеки запердження цієї
визвольної боротьби. Віра у
власні сили може бути живи-
вою лише тоді, коли чин-
ність цих сил буде наявна і
спрямована в належний на-
прямок визвольної боротьби.

К. Волинський.

У любови треба бути люб-
леним, а в приязні, щоб нас
розуміли. — Ейла Бернард.

БРИТІЙСЬКІ ПЕРЕМОГИ В АФРИЦІ

Як глядіти на те, що діється
тепер в Африці? На це про-
бує відповісти лорд Страбоджі,
прив'язуючи до тих подій
велику вагу. А це тому, що
вважає їх ударом не тільки в
Італію, але в першу чергу —
в Німеччину.

Страбоджі каже, що пляни
Гітлера не обмежуються до
Європи, а сягають далеко
дальше. Йому іде про ціло-
квіт повалення британської
потуги в світі, а зокрема в
Африці.

Ціла Африка на північ від
ріки Замбезі мала би нахо-
дитися, згідно з плянами Гіт-
лера під контролею держав
"осі". Франція, Бельгія, Еспа-
нія і Португалія, разом з їхні-
ми обширними африканськи-
ми територіями, мали би бути
включені до "нового ладу" як
молодші і підляглі партнери.
Бритійські африканські ко-
лонії мали би бути воєнною
здобичею переможців. Одним
з активів, включених у цей плян,
мав бути італійський підбій Е-
гипту армією, нападаючою з
Лівії. Тоді, згідно з сподіван-
нями, мали бути заняті війсь-
ками держав "осі" Туніс, Аль-
жир і Французьке Марокко, що
було би великим стратегічним
успіхом на Середземному морі.
Зо збільшенням претімю і си-
лою, уряди "осі" могли би то-
ді скорше одержати право
переходу через Іспанію, щоб
здобути Гібральтар і перепра-
вити змеханізовані війська до
північної Африки, разом з ве-
ликою повітряною силою, в
цілі довершення підбою за-
хідної Африки.

З контролюваною і органі-
зованою державами "осі" ці-
лою Африкою на північ від
Замбезі, могла наступити по-
важна загроза республікам
Південної Америки. Важна
пристань Дакар, разом з її по-
вітряними майданами, могла
би стати місцем наскоку на
ті республіки. Колиб домага-
ти за економічними і політич-
ними концесіями не були при-
няті південно-американськими
республіками, тоді повітряні
і морські сили, що є в Дакар,
можна вдарити на Бразилію
і Аргентину.

Великі армії тубильців-жов-
нів були би заангажовані як
наємні вояки і вишкочені ні-
мецькими та італійськими о-
фіцерами. Їх держали б в по-
готіві як наїзді війська для
можливого удару на півден-
но-американський континент.
Будучи переможцями держа-
ви "осі" могли би тоді наді-
тись на активну поміч япон-
ців, щоб тим ослабити проти-
удар Злучених Держав.

Ті всі пляни, каже лорд
Страбоджі, тепер фатально
задоминували. Удар на Египет
з боку італійської Лівії

стався неможливим. Зникнен-
ня італійського престижу за-
охотить до витривалості у
дальших нападах жовнів і
мешканців французько-афри-
канських колоній. По занят-
тю британськими італійськими
становищ у Північній Африці
і по забезпеченню Египту,
Британія зможе вислати впер-
великі армії з Індії, Австралії
і Нової Зеландії, щоб одержа-
ти боєвий фронт, розтягаю-
чийся від східної Африки, я-
кий би відпер німецькі спро-
би підбиття західної Аф-
рики.

Модерні винаходи в летни-
цтві і моторові авта вможли-
вляють поспішну діяльність і
посування вперед далеко лек-
ше, як це діялось в африкан-
ській кампанії за попередніх
генерацій. Вони теж до певно-
го ступня допомагають оборо-
ним військам. Якщо армії і
повітряні ескадри Південно-
Африканської Юнії могли
розпочати воєнні наступи
проти Східної Африки, то
таксамо можуть вони розпо-
чати такі наступи теж і проти
Західної Африки.

Припустім тепер, що німці
зможуть попровести цілу
справу в такий спосіб, що по-
траплять перевести військо
через Середземне море до
Північної Африки. У таких
випадку їхнім першим завдан-
ням було би спробувати назад
здобути італійську Лівію від
бритійців і пригрозити їм до
інвазії до Египту і здобуття
Суецького Каналу. Іншими
словами, заки німці могли би
забезпечити свою владу в пів-
нічно-західній Африці і ста-
ти загрозою для Південної А-
мерики, вони мусіли би за
своїх сторони позбутися за-
грози со сторони Бритійської
імперії, що могла би їх заа-
кувати со сходу і півдня.

Заломання італійців подо-
жило кінець цілому далеко-
виському плянові дістати Се-
редушу і Південну Африку
під контролю держав "осі".
Тим самим усунуло і вище
згадану загрозу для Південної
Америки.

МОСКВА-БУДАПЕШТ

БУДАПЕШТ. — Советські
залізничні будувати доходи-
ти до села Волове в Карпатській У-
країні. Таке оголошує мадьяр-
ське міністерство залізниць.
Для тої цілі перебудовують-
ся залізничні шляхи в Карпат-
ській Україні, щоб советські
поїзди могли доїхати до Во-
лового. Поїзди Москва-Буда-
пешт будуть їти через Мука-
чево, Лавочне, Львів.

що експлозую того підміно-
ваного "балканського кітла"
так легко спричинили стріли
сербського заговорника в Са-
раєві.

В 1908 р. Болгарія проголо-
сила незалежним царст-
вом, а 1913 р. Сербія, Чорно-
горі й Болгарія, закінчивши
союз, побили Туреччину, ви-
перли її з Європи, так що в
руках турків залишилися тіль-
ки вузький насок півострова з
містами Константинополем і
Адріанополем. Але вже сліду-
ючого року між союзниками
дійшло до війни на тлі розпо-
ділу добутих земель. Сербія
та Греція побили Болгарію,
забираючи більшість добичі
для себе.

Від того часу пайсильною
державою на Балканському
півострові стала Сербія, яка
спираючись на Росію, стрі-
милася до того, щоб відібрати
Австрії південно-словянські
землі і добути в цей спосіб
доступ до Середземного моря.
До війни замалим не прип-
ло в 1908 р., але тільки тому,
що Росія не скінчила своїх во-
єнних приготувань, спір на-
деякий час відложено.

Та крім Балканських були

ще інші справи, що у великій
мірі спричинили вибух світо-
вої війни. Такою причиною
був мілітаризм других євро-
пейських держав, що був зви-
чайним наслідком уведення
загально обов'язкової війсь-
кової служби та тісно з ним
получений імперіалізм. Ідея
"збройного миру" мусіла при-
вести невіддану концесію
війни, бож держави, маючи
великі армії, мусіли вжити їх
для своїх цілей і для виріш-
ування по своїй думці між-
національних спорів. А тих спорів
і непорозумінь приносив
кожний рік більше.

Першзавсе Німеччина, що
після розгрому Франції в 1870
р. висулювала на чоло євро-
пейських держав, розвивалася
так скоро під економічним та
політичним оглядом, що вко-
ротці зачала відчувати тісно-
ту в своїх державних кордо-
нах.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ
КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ
ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІ-
ТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЯКОЇ ВЕЛИЧИННИ БІЗНЕС?

У науці про господарку здавна застановлювалися над питанням: якої величини підприємство найкраще виконує свій бізнес, а тим самим найкраще суперничить з іншими підприємствами в тій самій галузі бізнесу?

Федеральна Торговельна Комісія при Тимчасовім краєвім Економічнім Комітеті виступила якраз з публічною заявою про вислід своїм розслідувань у цій справі.

Показується, що на кожну сотку розслідуваних бізнесів в 11 великий бізнес має перевагу над меншим, в 55-таку перевагу має середній бізнес, а в 34 випадках навіть менший бізнес.

РОЗУМ І ФАКТИ

Досі приймалося загально за правду, що чим більше підприємство, тим справніше може воно виконувати свій бізнес. Таке підприємство, мовляв, може обнижати кошти виробу й добувати кращих зисків для інвестування капіталу. Досі вчені економісти, що розслідують суспільну господарку, наводили довгу низку доказів на підтвердження своїх висновків. Здавалося, так воно й мусить бути.

Тепер приходять практичні розслідування, які беруть якраз ті мірила справності, себто дешевини виробу й величини приходу від інвестованого капіталу, і примірюючи ці міри до різних бізнесів, доказують цілу помилковість досі загально прийнятої думки.

ВЧЕНІЙ І НЕПОМИЛЬНИЙ?

Теперішні розслідування, подаючи думку, що йде вступіть загально прийняті оцінки, поступають дуже обережно, бо застерігаються перед висновком, що вони нібито хотіли би віднести свої висліди до всіх родів бізнесу.

Вони кажуть, що вони можуть говорити лише про ті бізнеси, котрі вони розслідували, а саме 18 промислів.

Так звичайно й поступають справжні вчені. Подаючи чесні висліди своїх розслідувань, вони не мовби остерігаються слухача перед можливістю помилки й запрошують його доказувати протилежне.

ЩО КОШТУЄ

Коли розслідування взяли під увагу справність підприємства щодо обнижування коштів виробу товарів, то показалося, що найбільші підприємства мають у цьому перевагу лише в одному на сто випадків.

Це відразу поставило перед розслідуваннями питання: коли так, то пощо організується великі підприємства?

Розслідування переконалися, що великі підприємства зовсім не організується в тій цілі, щоб кошт виробу даних товарів був менший, а в інших цілях. Деколи банкири хочуть мати нагоду інвестувати великі капітали й заробляти не лише проценти, але й комісове. Деколи їх організується з ціллю здушення конкуренції. Деколи робиться це в інших цілях, зовсім не зв'язаних з питанням бізнесової справності.

КЛОПОТИ ВЕЛИКИХ

Розслідування присвятили спеціальну увагу питання, чи велике підприємство може все виконувати найсправніше масову продукцію (виріб).

Показалося, що великі підприємства часто є занадто складні, щоб виконувати виріб масово найдешевше. Отже справність великого підприємства обмежена. Як підприємство стає занадто складне, воно само собі не дає через свою складність виконувати масову продукцію в справний спосіб.

ПРИМІРИ СКЛАДНОСТІ

Розслідування подають цікаві приміри складності великих корпорацій.

Наприклад Моргановий банк у 1912 році був зв'язаний з корпораціями, що представляли інвестицію 22 біліонів доларів. Американська Телефонна й Телеграфічна зв'язана з підприємствами, що мають капіталу 38 біліонів доларів; 19 директорів тої компанії мають зв'язки з 172 іншими бізнесами. „Юнаїтід Стейтс Стил Корпорейшен“ кермує не лише своїми безпосередніми інвестиціями в сумі 3 біліони доларів, але й посередними інвестиціями на загальну суму 30 біліонів доларів.

ПОТРЕБА ЗАКОНА

Розсліди згаданої вгорі комісії знайшли певно відгук у широких кругах, головню серед суспільних діячів і політиків.

Як довго загально приймалося за правду, що більші підприємства можуть давати нам дешевші товари, так довго законодавці дивилися по-благливу на повстання великих бізнесів.

Коли тепер докажуть, що великий бізнес не коїть дає дешевий товар, а повстає лише для здушення свободної конкуренції, то й законодавці мусять тепер дивитися інакше на великі корпорації. Тому ми вже бачимо заходи конгресменів поставити край обмежуванню конкуренції великих підприємствами.

НАФТОВИЙ ПРОМИСЕЛ

Що вся ця справа має велике значіння й для бізнесів, з якими ознайомлені імігранти, кожному ясно.

Як лише появилася публічно заява згаданої вгорі комісії, зараз виступили і інші дослідники, котрі робили подібні розслідування й приходили до подібних висновків.

Один з них прийшов до переконання, що цілий нафтовий промисл знаходиться під контролею 20 нафтових спілок, що вирости з першої „Стандард Ойл Ко“.

Хоча вони нібито самостійні компанії, але вони поступають згідно, бо ними керують спеціальні контролюючі підприємства. Контроля відбувається через абсолютну контролю рур до висилки нафти й патенти.

Це є між іншим острогою для нових законодавчих заходів проти великих комбінацій. Власне повстання „контролюючих компаній“ виринуло зо старої кампанії проти великих підприємств, що колись з таким гуком і стуком провадив Теді Рузвелт.

ХТО НА ГОРЯЧІМ ПОПІКСЯ

Які нові засоби люди придумують для боротьби проти великих бізнесових комбінацій, видно наприклад з проекту, щоб на будуче встановити для цієї справи спеціальний трибунал, котрий мав би розслідувати, чи нова бізнесова комбінація повстала для справності, себто громадської користі, чи може лише для приватної вигоди, наприклад для дуплення свободної конкуренції.

Пропонують, що такий трибунал мав би право відмовити такої комбінації дозволу на ведення бізнесу, коли така комбінація мала би обмежити свободну конкуренцію без ніякої користі для громадянства.

Якби не було, ми можемо бачити, що громадянство підносить тепер основні питання відношення бізнесу до суспільного добра.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ОРГАНІЗАЦІЯ БІЗНЕСМЕНІВ.

Думаю, що хіба вже нема українських бізнесменів в Нью Йорку й околиці, котрі не зналиб, що в Нью Йорку є „Союз Українських Бізнесменів“.

На початку свого розвою, С. У. Б. потребує якнайбільше членів, без ріжниць їх бізнесової величини й роду їх бізнесу. Кожний наш бізнесмен завідує юридичним бізнесом, повинен навіть з національного почуття належати до С. У. Б.

С. У. Б. має велику задачу, але він без достаточного числа членів не зможе виконати того, до чого стремить. У нас є люди, котрі зможуть кермувати наміченою працею, але без більшого членства то буде тяжко. Бо організація не може полагати на кількох одиницях. Коли ми хочемо робити якийсь бізнес, то нам усім треба стати членами С. У. Б. й бути вірними членами. А я свято вірю, що робота піде вперед.

Певно, що коли будемо чекати, щоб уряд зробив все сам, або коли будемо дивитися з боку й говорити — „я вступлю до С. У. Б. але хочу відіти вперед, що Союз зробить“, то нічого з того не вийде. Поставте собі питання: Чи може зробити щось уряд без членів? Тому я ще раз закликаю наших бізнесменів (а спеціально наших грошарів, різників, реставраторів), щоб не чекали з вступленням в члени до С. У. Б. бо чим більше нас буде, тим скорше будемо могли почати ту працю, про яку не одні думає.

Коли буде нас більша сила, то ми з нашим пляном будемо могли рушитися вперед за кілька тижнів. Чим є тут чого вагатися? Ні. С. У. Б. не вимагає від нікого капіталу, ані навіть великої праці, коли хтось не може її виконати. С. У. Б. апелує до тих, котрі ще не є членами С. У. Б., щоб якнайкорше ними стали, бо від сили членства залежить наш поступ вперед. Ще раз пригадуємо нашим грошарям, щоб вступили до С. У. Б. бо для них найбільше корисна буде та організація. Коли число наших членів-грошарів подвоїться, то в короткому часі зможемо кооперативно купувати, а навіть думати про власну гуртвину.

Тому не зволікайте, а приходіть всі на збори, котрі відбуваються в короткому часі. День зборів буде проголошено в „Свободі“ й на українських радіо-програмах.

Платон Стасюк,
Нью Йорк, Н. Й.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

АНСОНІЯ, КОННІ.

У справі Союзового Дня.

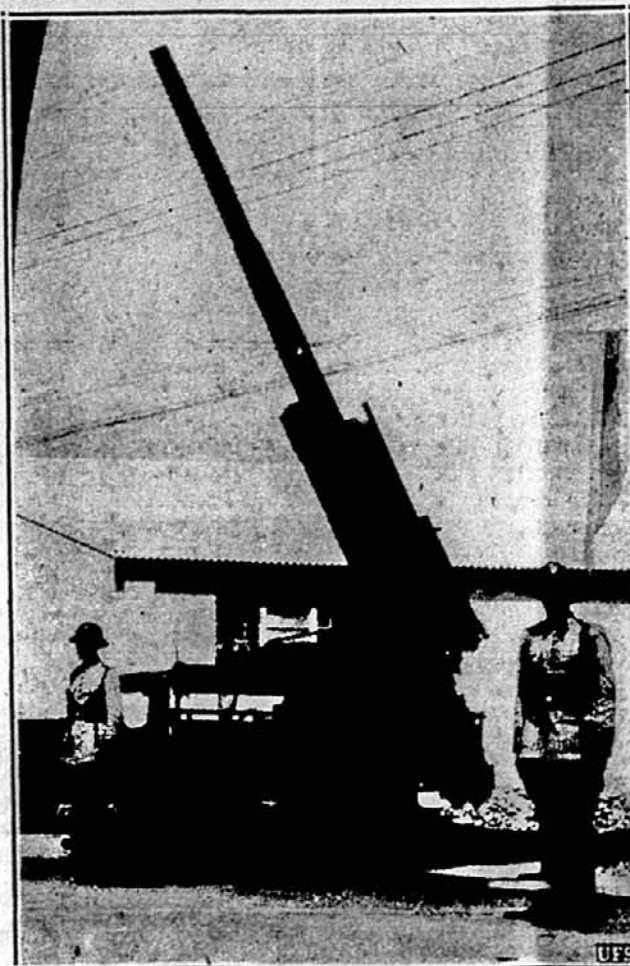
В неділю 2. березня відбулись в Ансонії наради Комітету Союзового Дня, на яких обговорено справу, зв'язану з тим днем. Рішено відбутися наступні наради 6. квітня в Нью Гейвені Комітет поробив до цього часу ті заходи, які треба зробити. Як уже було подано до відома, запросив на той День Пресу. о. Бучка, щоб відправив послів Архидієвську Службу Божу. Замовлено теж галю. Проситься усіх відділових урядників, делегатів, а також членів прибутти на наради 6. квітня, бо там будуть вирішувати інші справи. Просимо глядіти за тими зборами між оголошеннями в „Свободі“.

Іван Глива, секр.

ПРОДОВЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВИШКОЛУ В КАНАДІ

Домініанський уряд в Канаді оголосив, що починаючи від 15. березня б. р., довгота військового вишколу в Канаді буде продовжена з 30 днів на 4 місяці. Однак до того продовженого військового вишколу буде покликуватися лише 21-літніх новобранців. За першим разом покликується до 4-місячного вишколу 6,000 новобранців, що скінчили 21 рік життя між 1. липня 1940 р. і 15. березня 1941. А від 15. квітня буде покликуватися місцеві 6,000 новобранців до вишколу. Вишкіл буде поділений на два періоди. У перших двох місяцях новобранці будуть одержувати основний мілітарний вишкіл, а по ульпві того часу будуть могли вступати як добровольці до дальшого вишколу до повітряної або морської флотії. Тоді, однак, що полишаться до дальшого мілітарного вишколу в третім і четвертій місяці, будуть вишколюватися у спеціальній ролі зброї, себто при піхоті, артилерії, сигналових корпусах, тощо. По скінченню вишколу вони будуть могли вступити до активної армії як добровольці, або повернутись до цивільного життя і перейти до резерву. Цю резерву можна буде опісля покликувати на 30-денні виправи.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

НА ОБОРОНУ БРАЗИЛІЇ. Серед вничистих церемоній устатковано в Деодоро такі гармати для оборони Бразилії перед нападом літаків.

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНСЬКІ ДІЯЧІ В ГАЛИЧИНІ

Перші прояви конституційного життя в Австрії в 1848 р. спонукали й галицько-українське громадянство до політичної роботи в обороні своїх народних прав. Цією роботою керувала основана дня 2. травня 1848. р. у Львові „Головна Руска Рада“, в якій згуртувалися найкращі патріоти того часу. На заклики „Гол. Р. Ради“ організувалися в краю округні та деканальні ради. За їх посередництвом повела „Гол. Р. Рада“ освідомлюючи роботу серед селянства. Хоч наслідком довгої неволі селянство було переважно неграмотне, то всетаки йшло за вказівками цих перших політичних організацій, саме завдяки невисульній освідомлюючій праці горстки відданої народній справі інтелігенції та нечисленних грамотних селян. Останні брали живу участь у нарадах „Гол. Р. Ради“ та округних і деканальних рад і вели роботу серед своїх неграмотних односельчан.

Вже в початках існування „Головної Руської Ради“ були прийняті на її засіданнях селяни. На засідання дня 19. травня 1848. р. прибули делегати з кількох громад з жовківської та бережанської округ. Після промов голови „Гол. Р. Ради“ єпископа Григорія Яхимовича й заступника крилошанина Михайла Куземського та відчитання відповідей міністерства внутрішніх справ на „петицію русинів“ забрав голос депутат громади Каміньки Володоський, жовківської округи Іван Залужний. В імені селян дякував він єп. Яхимовичеві й членам „Г. Р. Ради“ за те, що „уймаються за руським народом і так ширі стараяться про його добро“, а свою бесіду закінчив проханням закладати по селах українські школи, яких потребує відчувати нарід. Цей селянин говорив ще кілька разів, а при обговорюванні фінансових труднощів заявив: „Рада народна потребує певно грошей на друк і на інші видатки. Всі громади дадуть, що потреба з охотою, бо рада про добро цілого народу старается й цілий нарід заступає. Тільки напишіть до нас, а ми вам грошей пришлемо... І по руському кожний господар дасть, коли буде потреба“. Говорячи про сільські школи, піддав гадку оснувати при них заборони для дітей. Про його бесіду пише дописувач у „Зорі Галицькій“ ось що: „Все, що тільки Залужний говорив, було таке добре, таке розумне, так на своїм місці, що всі прийняли не могли надивуватися його здоровому простому розумові й бистрому розсудкові“.

І дійсно цей селянин виявив велику орієнтацію щодо найпекучіших потреб народу, а розуміння громадського обов'язку виявив і ділом. В першому списі жертв на потреби „Гол. Р. Ради“ зазначено й ленту (2 руських) цього першого галицько-українського селянського жертводавця. Маючи великий вплив на селян, Залужний шир освідомлюючи працю у часі виборів, що з призначенням підносили Яхимовичу у листі до мітрополита Михайла Левицького. Брав живу участь і в жовківській округній раді та оснував „руські народні сторожі“ в селах Каміньки Володоський та Старому Селі на Жовківщині.

Увесь час існування українських народних рад були на їх засіданнях селяни. Михайло Качковський, судовий радник, заточений у Вісній на Магурщині незвичайно зрадів мовою селянина на засіданні „Гол. Р. Ради“ в березні 1849. р. „Як була бесіда про те, щоб старатися в справі введення руської (української) мови в урядах, просив і один з привних селян голосу й говорив з пів години так до речі й так красною руніною, що цілю його бесіду варта би дати до друку; жалівся він на те, що йому на його руське подання округний уряд дав німецьку резолюцію“.

З помічених у „Зорі Галицькій“ дописів довідуємося, що селяни численно прибували до Жовки з найдальших закутків Жовківщини й брали живу участь у нарадах округної ради, що відбувалися двічі на місяць. Скликуванням селян на раду займався Іван Залужний та Гарасин Самияк. Завдяки участі в нарадах селяни скоро запізналися з основами конституційного ладу.

В складі бережанської округної ради було 10 селян, а всіх 60 членів. Із селянських політиків Бережанщини вирізняється Василь Медвідь із Вибодова. Він писав до ради своєрідні політичні листи, де наводив казки для змалювання українсько-польських взаємин.

Крім того виявили енергійну діяльність деякі селянські послы австрійської Державної Ради в 1848—49 рр. На 31 українських послів з Галичини було аж 20 селян. Вибір селянських послів піддержували урядники з порушення тодішнього галицького губернатора гр. Стадіона, який бажав, щоб послами були правдиві австрійські патріоти, а за таких уважав він галицьких селян. Однак не всі селянські послы надавалися на заступників народу; більшість була неписьменна й тому у Державній Раді робили тільки те, що голосували за чи проти. При голосуванні наші селяни орієнтувалися знаками, які давали провідники єп. Григорія Яхи-

мович і свящ. Григорій Шашкевич.

Як неписьменний посол займався політикою, видно з оповідання о. Олексія Заклипського про „селянина-посла Грия Петришина з Станиславщини“. Він тільки складав ошаджені з посольських дієт гроші, а коли жінка написала йому, що злоді вкрали воли, він вніс петицію, щоб Державна Рада йому як послові, що працює для добра й безпеки держави, заплатила за вкрадені воли 300 руських.

Одначе й дехто з наших послів-селян забирав голос. Перший такий посол, це селянин із Оброшині городецького повіту, Осип Савка, який заявив, що винув за неграмотність галицьких селян несуть діліди.

(Кінець буде).

СТАВІТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Подается до відома членам Бр. св. Василь, від. 338. У. Н. Союзу, у Філадельфії, Па., що 8. марта 1941. по тяжкій недугі упокоївся.

МАРІЯ СОРОКА.

Роджена в 1909. році, проживала 32 літ.

Тіліні останки будуть вилонжені в У. Н. Домі, на Френкфорді, 2171 Wakeling St. Парастас відбудеться 11. марта у 8. годині вечером, а похорон 12. марта в годині 10 рано до у. н. перкан на Горкс, а заката на вічний спочинок, на Oakland Cemetery. Вічна їй пам'ять.

З „ХРЕСТОНОСНОГО ПОХОДУ“ ДО ВІЗНИЦІ. Пані Елізабет Диллінг з Шікаго, що вибралася до Вашингтону як представниця групи „Хрестоносного Походу Матерей“ проти закону про пожитку й аренду, всідає до авто, котрим поліція повезе її до в'язниці.

ЛЮБОРАДСЬКІ

не наголовок данної, але ще зовсім не перестаріло повісті відомого українського письменника

АНАТОЛІ СВИДНИЦЬКОГО

що малює гарно й іскрою життя української священної сім'ї на Подолі в 60-тих роках минулого століття, коли це духовенство переживало передомінію часу.

Перед очима читача письменник розкриває малюнки старого, простого побуту сільського духовенства, його близькі зв'язки з народом, а поруч цього малює, як перестарілі вже тоді форми життя повільно розкладаються, а на їх місце виростають нові.

Перед читачем постають як живі картини тодішнього родинового, суспільного, шкільного й бурсацького побуту.

Є це одна з найкращих повістей українського письменства, один з тих творів, про котрі можна сказати, що хто їх не знає, той не знає української літератури.

ЦІНА ПРИМІРНИКА В ТВЕРДИЙ ОПРАВИ І ДОЛЯРА.

Замовлення слати до:

„СВОБОДА“

81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

БОЛГАРІЯ

Болгарія — це конституційна монархія в східній частині Балканського півострова, яка сусідує на півночі з Румунією, на сході з Чорним морем, на півдні з Туреччиною й Грецією й на заході з Югославією. Ця територія Болгарії вносить 39,814 квадратних миль, цебто чотири п'яті поверхні Англії. Населення в 1931 році мала Болгарія 6,006,000, утім коло сім осмих болгарів і коло 577,000 турків. Болгарія є повільно, як звичайно хлібороби, однак, завзяті й хоробрі. Наука в їх народних школах є вільна й примусова.

Релігія — християнська східного обряду. Визнають її коло 80% населення.

Із міст країни найважливіше є Софія, столиця, і далі Філіппополь — торговельний осередок і Варна, головна болгарська пристань над Чорним морем. В 1934 р. Софія мала населення 310,000; Філіппополь 100,485; Варна 70,183. Софія розташована на високорівні 1,800 стій, понад рівень моря; є залучена залізницею з головними містами Європи. Перебудовано її на модерне місто в 1878 році. Торгує харчовими продуктами, рожаним олійком і шкірами.

Філіппополь або Пловдив був в 1928 році знищений землетрусом, однак його скоро відбудували. Лежить над рікою Маріца, коло 90 миль на південний схід від Софії й майже на половині дороги між Софією й Адрианополем. Торгує шовком, тютюном, рижом і іншими збіжжями.

Варна торгує збіжжям, шовком, бавовною й молочними продуктами. Країна має здорове підсоння. Північний її кордон обмивають води Дунаю. На півдні перетинають Болгарію гори Балкани з верхами до 7,800 стій. За ними знаходиться до-

лина ріки Маріца, що перетинає між Балканами й горами Радоськими. Долина ріки Дунаю й Маріци це найурожайніші околиці цілого Балканського півострова. Гори багаті в мінерали. Находяться там численні славні лікувальні джерела. Колись болгарські гори були густо порослі лісом. Але тепер лісів мало. Найбільше винищили їх турки, обороняючись у цей спосіб перед сталими нападами болгарських комітадів ще в часах їх панування над Болгарією. Найтепліше підсоння є на півдні від гір Балканських, бо гори заступають країну перед холодними, північними вітрами, подібно, як наша Карпатська Україна має тепліше підсоння від Галичини. Найгоłodніша частина Болгарії це та, що на північ від Балканів, понад Дунаєм. Полуднева, тепла, провітряна Болгарія зветься Румелія.

Останніми роками в країну почали розбудовувати гірництво. Крім вугілля є там кілька копалень міді. Є також поклада олова, заліза, цинку й срібла. Головним промислом країни є хліборобство. Займається ним три четвертини населення. Старі способи заступлено тепер машинами. Земля належить до хліборобів, не до уряду. Великих землевласників нема. З усіх 934,000 господарств 900,000 мають менше як 50 акрів землі. Основні збіжжя це: пшениця, жито, кукурудза й ячмінь. Кукурудзу вивозять. Садять також багато барбарисів; у східній Румелії управляють риж і бавовну. Садять також і тютюн, плекають шовківницю, цукрові буряки й виноград. Перед війною Болгарія вивозила головне збіжжя, по війні тютюн.

Найцікавіший однак промисел для чужинця, це управа рож, з яких витискають олійку для

виробництва перфум. Рожних мусить бути там дуже багато, коли взяти під увагу те, що щоб витиснути один фунт олійку, треба 6,000 фунтів рожевих листків, а Болгарія продукує 9,000 фунтів рожаного олійку річно.

Через Болгарію переходить найкоротший шлях із Західної Європи до Азії. Однак не туди відходить болгарська торгівля, а переважно Дунаєм і на північ — до Мадящини й Німеччини. До Британії мало.

Королівство Болгарія кермується своєю конституцією від 1908 року. Король (назв. по болгарському) є дієвий. Він іменує кабінет, або Раду міністрів, що має владу виконувати. Право встановити має владу Народного Собрання, цебто парламент, що складається з представників вибраних на засаді загального голосування чоловіків, один представник на кожних 20,000 населення. Адміністративних одиниць країна має 71, із префектами на чолі.

Історія Болгарії така: за часів Римської Імперії на території теперішньої Болгарії були дві римські провінції: Мезія й Тракія. Через рівнину на схід перейшли наперед слов'яни й пізніше болгари, споріднені з гунами. Ні одні ні другі не мали сили себе вигнати й обидві раси там осіли. Із злиття їх повстали сьогоднішні болгарі. Християнство прийняли болгарі в 864 році. Від них мова релігійних відправ й церковна й також світська література перейшли в Україну й через неї в Московщину.

Через якийсь час болгарська держава була сильним ворогом Візантії, але в 14-тій столітті завойовали її турки. П'ять століть проминуло заки болгарі почули у силі проти турецького панування повстати. Але й тоді, 1876 року, їх перше повстання було слабе й розуміється, провалилось. Здушили повстання, турки почали на населенню жорстоко

КАРИКАТУРА ФРАНЦА ФОН ПАПЕНА

німецького амбасадора в Туреччині, що недавно видав приказ перебуваючим в Туреччині німцям не покидати краю.

мститись, що викликало негодування майже всіх держав проти турків.

З цього постановила скористати Росія, щоб під плащиком оборони болгарів спекти свою печеню. Вибухла російсько-турецька війна, Туреччина війну прогнала й у мирі в Сан Стефано, в березні 1878 р., мусіла згодитись на створення болгарської держави включно з Македонією. Але наслідком опозиції до Австро-Угорщини й Британії, уже в липні того самого року Болгарія незалежність страати. Згідно з умовою в Берліні її обокресно й вона стала напів-автономною країною під номінальною зверхністю Туреччини. Почався поступ вперед, Болгарія покидала на трон німецького князя — Александра Баттенберга. Колиж він у 1886 році зрікся трону, покликано Фердинанда Кобурга. Між тим, 1885 року з Болгарією злучилась Східна Румелія, що викликало війну з Сербією. Болгарія Сербію любила.

У 1908 році Болгарія, користуючись зустрічними розторгів у Туреччині проголосила себе незалежною. Тоді князь Фердинанд прибув титул короля. Велика криза настала для Болгарії підчас Балканських воєн 1912-1913 рр. До спілки з Сербією, Чорногорією й Грецією Болгарія вийшла з тієї війни з турками побідницею. Туреччина змушена була зректися майже всієї своєї території в Європі. Однак непорозуміння й потім війна зачались між самими союзниками: не хотіли вони, головню Сербія, погодитись на умову, що признавала Болгарії більшу частину Македонії. Наслідком того вибухла друга Балканська війна. Проти Болгарії стали армії Сербії, Румунії, Греції й Чорногорії й, розуміється, болгарі програли. Виснажена Болгарія мусіла заморитись і віддати Румунії Полудневу Добруджу й частину північно-східної території.

У жовтні 1915 року Болгарія вступила у велику війну по стороні осередніх держав. Однак до кінця не витримала. Дня 29. вересня 1918 підписала безумовне завішення зброї. Наслідком невдач в країні

почались політичні заворушення. Король Фердинанд зрікся трону в користь свого сина Бориса III, який панує й до сьогодні. Дня 27. листопада 1919 року Болгарія підписала мир у Неї, який позбавив її частини території й доступу до Егейського моря.

Страта території, страта значної частини населення й високе воєнне відшкодування наложене союзниками, викликало в Болгарії рух проти тих, що втягнули Болгарію у війну.

Прем'єр Стамбулінський повів кампанію проти буржуазії. Однак 1923 року його повалила група науковців, буржуазія й військові кола — на чолі з професором університету Цанковом. У 1926 році Цанков зрезигнував і на його місце прийшов кабінет ліберальний Лябчева, який проголосив амністію для понад 6,000 політичних в'язнів. Однак справи країни далі гіршали й держава стала на порозі банкрутства. Тоді в 1934 році генерал Георгієв зробив переворот і проголосив себе дійсним диктатором на чолі республіканського уряду. За його диктаторства вибухло в країні большевицьке повстання, яке однак було криваво здушене. У 1935 році, підчас великого напруження в країні, Георгієв, разом із своїми міністрами, був усунений за змову проти корони й король Борис став верховним правителем.

СИН УКРАЇНИ

Історична повість у трьох частинах
З ІЛЮСТРАЦІЯМИ
І МАПОЮ

Ця повість з часів українського лицарства-козачства оповідає про Миколу, сина козацького сотника Тараса Наливайка, його участь у поході козаків проти Туреччини, його перебування в неволі на турецькій території та його звільнення. Читач діє довідкується, як герої розбивали на кораблі й врятували на землі, як він давав собі там раз за раз запозичкою винахідливістю, як він переживав вибух вулкана, борючись з дианами зграями та людьми, як він дістав поселення на свій пустий острів і перемінив його в добре загодовану колонію, і як він нарешті вернувся до Європи й добився до рідної землі України.

Ціна \$1.25.
"СВОБОДА"
81-83 Grand Street
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

В ФРАНЦІ ІДЕ ДО ГІРШОГО ВІШІ. — Про повше можлимо ствердити, коли матеєсь на думці поживу, або опал, зокрема вугіль. Через брак вугілля терпить дуже промисловість.

ІТАЛІЙСЬКІ ВТРАТИ

В лютім втратила Італія на всіх фронтах, згідно з обчисленнями начальної команди, 26,538 вояків, в чому є 2,667 вбитих, 5,576 ранених, а 18,295 бракує.

Сусід А.: Як ви, сусіде, можете жадати таку суму за ту шкапу. Таж вона сліпа!

Сусід Б.: Та на що шкапі очей! Чи вона буде газети читати?

НАЙДУТЬ ЗАРАЗ ЗАНЯТТЯ

люди з практикою „СЕРПІСМЕНІВ“ али пралень, молочарств, чи пекарень. Вимагається референцій. Добра платня. Голоситесь до: 54-5 PERFECT LAUNDRY, 51-53 McWhorter St., Newark, N. J.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

УКРАЇНЬСЬКА примоф. парохія Пр. Л. Марії в Аллентоні, Па., галаде злібного, енергійного ДЯКОВИЧЕ-ЛЯ-ДІРІГЕНТА. Посада до обняття сейчас. Платня після угоди. Зголо-сення саати на адресу: 51-5 ST. MARY'S UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH, 1046 Fullerton Ave., Allentown, Pa.

ХРОНІЧНІ НЕДУГИ КРОВІ, НЕРВІВ І ШКІРИ, жовтуха, цирроз, моче-вого міхура, загальне ослаблення, пухляки, ожиріння.

ЛІЧЕННЯ ГЕМОРОЇДІВ НА БАЖАННЯ Х-РАУ Поради Даром. Екзамінація і Балання Крові \$2.00. ЛІЧИМО РОЗШИРЕНІ ЖИЛИ Гонорар приступний
Dr. BURTON DAVIS
415 LEXINGTON AVENUE,
Cor. 43rd St., Fourth Floor,
NEW YORK CITY.
ГОДИНИ диями: від 9 рано до 7:30
вечером. В четвер від 9 до 4.
Неділях і святах від 10 до 1.

МУСКУЛЯРНІ БОЛІ УСУ-ВАЄТЬСЯ СКОРО

Не терпіть мускулярних болів без-побітно. Тисячі людей доводились чудовим зльненням від ревматичних болів, від болів у мускулах бедрів, від виникень і болю м'язів, тільки через нап-рання Пейн-Експеллером. Цей сен-заційний лік приносить славетну полеху скоро. Понад 17 мільйонів пляшок вже продано. Отже, не чекайте. Купуйте Пейн-Експеллер з якорем на опакуванні.

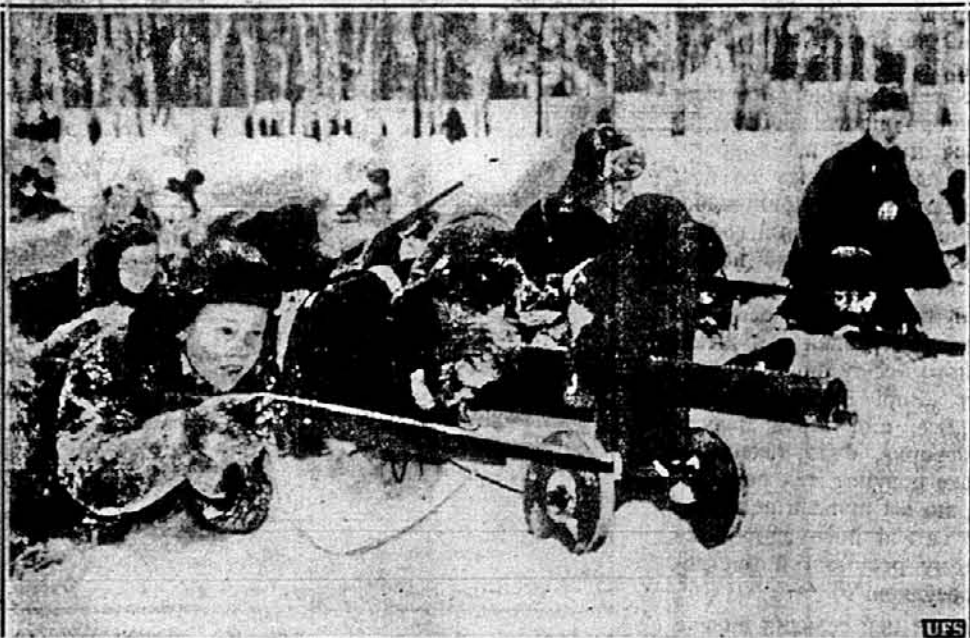
UKRAINIAN 121

ПОЧИНАЮЧИ НИЗЬКО

Обсяг наших цін є цілковито заокруглений; ми можемо обслужити людину, яка бажає видати багато грошей, і таку, яка може видати дуже маленьку. Крам, якого ми вживаємо, є першої якості, а наша услуга є завжди першорядна.

Ми починаємо нашу ціну дуже низьким числом, так, що особа в дуже уміркованих матеріяльних умовах може нами послугуватися.

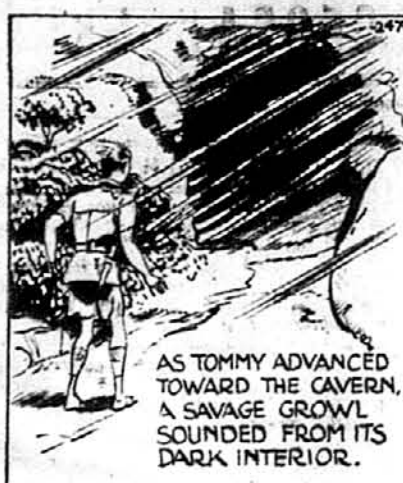
STEPHEN J. JEWISIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne
Phone: Bayonne 4-5989 Bayonne 3-0540

ЗАПРАВЛЯЮТЬ ЗМАЛКУ. Російський уряд заправляє шкільні діти до вживання військової зброї. На світліні: школярі забавляються в маневри Дерев'яними кри-сами й машиновими крісами. Як бачимо, ними кермують військові офіцери. Сцену знято в парку Сокольнікі в Москві.

Подібно вчасно починав заправляти свою молодь до війська італійський диктатор Мусоліні. Виследи італійської війни в Альбанії й Лівії підсудують людям сумніви в вартість таких вирав.

ТАРЗАН ч. 247. Голос з печери.

AS TOMMY ADVANCED TOWARD THE CAVERN, A SAVAGE GROWL SOUNDED FROM ITS DARK INTERIOR.

WITH A SHRIEK OF TERROR HE TURNED AND RAN

THEN THE TAWNY FORM OF A LIONESS SPRANG FROM THE BLACKNESS

THE BOY HAD A SHORT LEAD BUT HE COULD NOT HOPE TO ELUDE THE SWIFT BEAST.

В хвилині, як Том підступав до чорної печери, звідтам роздався страшний рев якогось дикого звіра.

Від реву задудніла земля. Том миттю обернувся і в незмірнім переляку почав втікати, що стало сил.

По кількох хвилинах із виходу печери появилася струнка постать джотої львиці. Вона занюхала добучу і за нею погналась.

Том був кількадесять кроків віддалений від львиці. Але, проте він не міг сподіватись, що вдасться йому від неї втекти.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛФІО І ОХОЛІЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA. Tel. Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І ВНОЧІ

ЦІЛИЙ ПОХОРОН з цією прегарною металевією труною, двома якими, киявляном, балсамуванням, виж-ванням Похоронного Дому і т. д. \$295.00

Все, чого треба, з виїмком оди-на й належитості за церкву виправу в 15 хвилин.
S. KANAI KAIN
433 State St., Perth Amboy, N. J.

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга шпра і чесна
Main Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.,
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347
Branch office (Філія):
969 SOUTH BROAD STREET,
TRENTON, N. J.
Phone: Trenton 8588

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребам по ціні так
низькій як \$150
Обслуга найкраща.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel.: Melrose 5-6577

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОД-
НОГО СОЮЗУ, А ТИМ-
САМИМ СТАВИТЕ СПІВ-
ВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛ-
ОНОВОГО МАЕТКУ ЦЕЙ
ОРГАНІЗАЦІ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХА-
ТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ
ЧАСОПИС „СВОБОДА“.